

Voor 2024 en verder staat de (door-)ontwikkeling en inrichting van de regionale preventie infrastructuur in samenwerking met zorgverzekeraar Menzis centraal. De gemeenten bepalen onderling en in samenspraak met zorgverzekeraar Menzis, relevante zorgpartijen en maatschappelijke partners de verdere benodigde invulling voor deelname aan het regionale proces, met specifieke aandacht voor het verder vormgeven en uitvoeren van het Regioplan en in het bijzonder het onderdeel Gezond Leven en Preventie van het Regioplan met de inrichting van de ketenaanpakken en aanvullende afspraken over preventie en gezondheidsbevordering voor risicogroepen (regionale preventieafspraken).

Zie *bijlage 2* voor een nadere beschrijving van de regionale samenwerking in algemene zin, de samenwerking voor het opstellen van de GALA plannen van aanpak, de maatschappelijke partners en de bijhorende programma's/uitgangspunten.

7. Begroting

De gemeente Berkelland heeft een aanvraag SPUK Gala ingediend. We hebben een verleningsbeschikking ontvangen. Per onderdeel staan hieronder de verleende bedragen voor de jaren 2023 tot en met 2026 opgenomen.

Onderdeel	2023	2024	2025	2026
Lokaal sportakkoord	33.781	33.781	33.781	25.974
Brede regeling combinatiefuncties	232.572	232.568	232.568	224.673
terugdringen gezondheidsachterstanden	51.971	51.970	51.970	51.948
Kansrijke start	38.979	41.576	41.576	51.948
Mentale gezondheid	18.190	12.993	12.993	-
aanpak overgewicht en obesitas	45.475	45.474	45.474	-
valpreventie	133.826	123.430	123.430	127.271
leefomgeving	25.986	25.985	25.985	-
OKO & vroegsignalering alcoholproblematiek	6.496	6.496	6.496	
versterken sociale basis	94.848	93.547	93.547	70.129
mantelzorg	25.986	25.985	25.985	23.376
een tegen eenzaamheid	25.986	25.985	20.788	-
welzijn op recept	14.292	24.686	29.883	35.065
versterken kennis en adviesfuncties GGD	6.496	6.496	6.496	-
coördinatie regionale aanpak preventie	23.127	18.969	18.969	
	778.011	769.942	769.942	610.383

Op basis van het plan van aanpak is per onderdeel de invulling weergegeven in bijlage 3.

8. Communicatie

De gemeente Berkelland communiceert via zowel online kanalen, zoals sociale media en de website, als offline kanalen, denk aan flyers en brieven naar inwoners. Daarnaast hebben wij een breed netwerk van partners binnen de gemeente waar we onze kennis en ons beleid mee delen. Deze communicatie sluit zich aan bij de thema's uit het GALA. Communicatie kan een belangrijke rol spelen in de verschuiving naar een preventieve aanpak. Tenslotte willen we inwoners zelf 'aan het stuur' zetten van hun eigen leven en waar mogelijk (zwaardere) zorg voorkomen. Via de communicatie informeren en inspireren we inwoners, zodat ze waar mogelijk zelf in actie kunnen komen om vitaal, gezond en gelukkig te zijn en te blijven.

9. Monitoring en evaluatie

De teams sociale basis en advies sociaal domein hebben alle domeinen onder zich die binnen GALA een rol spelen. Er vindt intern reguliere afstemming plaats. Met de programmaplanning, afstemmingsmomenten sturen Wmo en Jeugd en de sturingsrapportage kunnen wij de voortgang bewaken en (tijdig) bijstellen. We benaderen de jongeren- en welzijnsraad voor de zienswijze. Met de gesubsidieerde organisaties vinden kwartaalgesprekken plaats.

Wij verantwoorden ons beleid in Sisa. Binnen deze verantwoordingssystematiek kan het Rijk vragen stellen die nieuwe inzichten geven. We nemen deel aan landelijke monitoren van onze subsidiegever.

10. Bijlagen

Bijlage 1	Kennisdocument GGD (aparte bijlage)
Bijlage 2	Begroting 2023-2026 Spuk Gala
Bijlage 3	Regionale samenwerking

Bijlage collegevoorstel Spuk Gala

Onderdeel	Invulling	2023	Invulling na 2023	2024	2025	2026
Lokaal sportakkoord	Lokaal beweeg- en sportakkoord heel Berckelland beweegt	33.781	Lokaal beweeg- en sportakkoord heel Berckelland beweegt	33.781	33.781	25.974
Brede regeling combinatiefuncties	Brede regeling combinatiefuncties	232.572	Brede regeling combinatiefuncties	232.568	232.568	224.673
terugdringen gezondheidsachterstanden	2e leerplichtambtenaar	51.971	Meedoenregeling	45.970	45.970	45.948
	Playback			6.000	6.000	6.000
Kansrijke start	Voorzorg/nu niet zwanger/ouderteam	38.979	Voorzorg/nu niet zwanger/ouderteam	41.576	41.576	51.948
Mentale gezondheid	Ruimte voor anders zijn	10.500	Gem. in navolging van Doetinchem	12.993	12.993	
	Dorpskamer	7.690	Dorpskamer	PM	PM	
aanpak overgewicht en obesitas	Onderzoek naar inzet IQGG/Kind naar gezond gewicht* + bestaand beleid	45.475	Ketenaanpak Overgewicht jeugd en volwassenen (incl. IQGG)	45.474	45.474	-
Valpreventie	HRC	44.609	Herstelgerichte ondersteuning	41.143	41.143	42.424
	Valpreventie SFB	44.609	Valpreventie SFB	41.143	41.143	42.424
	Heerlijk thuis in huis project	44.609	Heerlijk thuis in huis project	41.143	41.143	42.424
Leefomgeving	Versterken kwaliteit sportieve buitenruimte*	25.986	Versterken kwaliteit sportieve buitenruimte*	25.985	25.985	-
OKO & vroegsignalering alcoholproblematiek	Playback	6.496	Playback	6.496	6.496	
versterken sociale basis	Deskundigheid duurzaam verbinden (verbindelaar)	10.000	Jongerenwerk op school	50.000	50.000	50.000
	website BerckellandActief.nl	20.000	Dorpskamer incl. aandacht voor beginnende dementie	22.547	22.547	20.129
	Jongerenwerk op school	50.000	Ondersteuning inwonersinitiatieven Sociale Basis	21000	21000	
	Dorpskamers	14.848				
Mantelzorg	Mantelzorgprojecten	25.986	mantelzorgprojecten	25.985	25.985	23.376
een tegen eenzaamheid	Fit art	25.986	Fit Art	15.985	10.788	
			Werkbudget welzijnsmedewerkers	10.000	10.000	
Welzijn op recept	Extra inzet Beweegmakelaar	4.764	Extra inzet Beweegmakelaar	8.229	9.961	11.688
	Deskundigheidsbevordering positieve gezondheidsmethodiek	4.764	Deskundigheidsbevordering positieve gezondheidsmethodiek	8.229	9.961	11.688
	POH collectieve ondersteuning	4.764	POH collectieve ondersteuning	8.229	9.961	11.688
Versterken kennis en adviesfunctie GGD	Bijdrage aan GGD	6.496	Bijdrage aan GGD	6.496	6.496	
Coördinatie regionale aanpak preventie	Uren voor coördinatie en voorbereiding	23.127	Uren voor coördinatie	18.969	18.969	-
		778.012		769.941	769.941	610.385
	Sport en cultuur	414.905		401.432	396.235	293.071
	werken en leren			45.970	45.970	45.948
	Sociaal domein	363.107		322.539	327.736	271.366

Bijlage 3 Regionale samenwerking

Inleiding

In deze regionale paragraaf is een uiteenzetting gegeven van de regionale uitgangspunten en samenwerking op het gebied van gezondheid en zorg in de regio Achterhoek. Daarnaast is beschreven hoe de gemeenten regionaal hebben samengewerkt bij de ontwikkeling van de GALA plannen van aanpak en welke regionale verbindingen en beleidsmatige uitgangspunten er zijn.

In de Achterhoek hebben samenwerkende partijen in de Thematafel de Gezondste Regio (LINK nog toevoegen) in 2021 de Regiovisie *Samen langer gelukkig en gezond leven* (LINK nog toevoegen) opgesteld. Bestuurders van de ziekenhuizen, de huisartsen, de ouderenzorg, de psychosociale zorg en de gehandicaptenzorg samen met Menzis, GGD Noord- en Oost-Gelderland, Achterhoek in Beweging, Proscop, Zorgbelang Inclusief, ondernemers en Achterhoekse wethouders stellen gezamenlijk:

“Wij willen dat Achterhoekers gezond zijn en daarover zelf de regie hebben. Gezondheid, preventie en leefstijl zijn leidend, niet ziekte en behandeling. We spannen ons er samen maximaal voor in dat onze inwoners zich gezond en gelukkig voelen en minder zorg nodig hebben. Bij al onze inspanningen betrekken we van af het begin inwoners en patiënten.”

De volgende doelstellingen zijn verbonden aan de regiovisie:

1. De Achterhoek is de gezondste regio van Nederland door preventie en zorginnovatie.
2. Inwoners van de Achterhoek zijn zelf (langer) verantwoordelijk voor hun gezondheid.
3. Er is een stimulerend, bereikbaar en betaalbaar netwerk van gezondheids- en ondersteuningsdiensten beschikbaar voor de inwoner.

De regiovisie is de gezamenlijke stip op de horizon voor 2030 en is daarmee een belangrijk uitgangspunt voor de GALA plannen van aanpak en het IZA regioplan in de regio Achterhoek. Vanuit de Thematafel de Gezondste Regio is in 2020 een regionaal preventieakkoord gesloten. Het regionaal preventieakkoord bevat de thema's uit het nationaal preventieakkoord en betreft ook achterliggende thema's die ten grondslag liggen aan gezondheidsproblemen, zoals participatie, weerbaarheid, armoede en schulden. Voor de Achterhoek spelen de landelijke thema's evenmin en spelen regionale kenmerken als dat Achterhoekers graag genieten mee. De uitvoering van dit akkoord vindt veelal lokaal plaats via bestaande projecten. Het akkoord is ondertekend door 93 stakeholders en richt zich op de volgende speerpunten (8HKAmbassadeurs, 2020):

Regionale samenwerking en aanpak voor de ontwikkeling van het GALA plan van aanpak
Het gezamenlijke uitgangspunt voor de regionale samenwerking in het Sociaal Domein Achterhoek, *lokaal waar het kan en regionaal waar het slimmer is*, hebben de Achterhoekse gemeenten één procesbegeleider aangesteld voor de ondersteuning bij het opstellen van de (lokale) GALA plannen van aanpak voor de brede SPUK 2024 – 2026. In het Ambtelijk Overleg Publieke Gezondheid Achterhoek en het regionale Portefeuillehoudersoverleg Sociaal en Gezondheid Achterhoek is regulier afstemming geweest over de ontwikkeling van de plannen van aanpak.

Bij de ontwikkeling van de plannen zijn de bestaande regionale en lokale (beleids-) uitgangspunten betrokken. Ook hebben gemeenten in samenspraak met maatschappelijke lokale partners geïnventariseerd wat er al gebeurt rondom de verschillende programma's van de brede SPUK. Een programmatische insteek vormde de leidraad voor het opstellen van het plan van aanpak. Aan de hand van een Doelen-Inspanningen-Netwerk analyse zijn opgaven en doelstellingen geformuleerd, waarbij gemeenten lokaal nader de invulling op het gebied van nadere doelstellingen en inspanningen hebben gedaan. Daarnaast vormde een verdiepende analyse op beschikbare cijfers over gezondheidsverschillen op basis van indicatoren van Pharos, het vertrekpunt voor een (door-)ontwikkeling in de gebieds- en doelgroepgerichte benadering, zowel gericht op inwoners met gezondheidsachterstanden als in de sociale en fysieke omgeving waarin ze wonen, naar school gaan, werken en hun vrije tijd besteden. Naast de cijfers over gezondheidsverschillen, vormden de (conclusies van de) gezondheidsmonitoren van de GGD en informatie over sport- en beweegdeelname de basis voor het formuleren van doelstellingen.

Daarnaast hebben regionale maatschappelijke partners waaronder GGD Noord- en Oost-Gelderland, Achterhoek in Beweging en Cultuur Oost hun advies en input voor kansen voor regionale samenwerking gegeven bij de ontwikkeling en uitvoering van de GALA plannen van aanpak. Ook is het herijkte IZA Regiobeeld Achterhoek 2023 betrokken bij het opstellen van de GALA plannen van aanpak.

Bij het implementeren en uitvoeren van de GALA plannen van aanpak wordt beoogd regionaal samen te werken waar dit al gebeurt in bestaande programma's en afspraken, en waar dat slimmer is en (schaal-)voordelen biedt, in elk geval bij de inrichting van de ketenaanpakken, en een doorontwikkeling te maken in de monitoring en evaluatie van de maatschappelijke effecten op de gezondheid van de Achterhoekers. In relatie tot de monitoring en evaluatie is er zowel aandacht voor een kwantitatieve insteek, in verbinding met het Regiobeeld, als een kwalitatieve insteek, met aandacht voor de ervaringen van inwoners (inwonerparticipatie), het leren van elkaar (professionals en beleidsmatig) en een goede duiding van de beschikbare gezondheidscijfers.

Regionale uitgangspunten GALA

In dit laatste onderdeel is een uiteenzetting gegeven van de regionale uitgangspunten die zijn betrokken bij de ontwikkeling van de GALA plannen van aanpak van de Achterhoekse gemeenten.

Regiobeeld Achterhoek

In samenwerking met Menzis, de Achterhoekse gemeenten, GGD Noord- en Oost-Gelderland, Proscop en 8HRK Ambassadeurs is het Regiobeeld opgesteld. In de Thematafel de Gezondste Regio is het Regiobeeld bestuurlijk vastgesteld. De belangrijkste conclusies van het Regiobeeld zijn als volgt:

- Dubbele vergrijzing: Door de toenemende (dubbele) vergrijzing hebben in de toekomst steeds meer inwoners van de Achterhoek een chronische aandoening, vaak zelfs meerdere tegelijk. De groep kwetsbare ouderen, ten gevolge van bijvoorbeeld dementie, neemt toe. Dit heeft grote impact op de

volksgezondheid en de zorg. Doordat veel ouderen alleen wonen zullen ook sociale problemen zoals eenzaamheid toenemen.

- Toenemende mentale ongezondheid: Het aantal inwoners met mentale problemen neemt de komende jaren toe. Dit betreft met name jongeren en jongvolwassenen. Inzet op onder andere laagdrempelige preventie, vergroten weerbaarheid en normalisatie is nodig om stijgende vraag naar psychische hulp te voorkomen.
- Gezondheidsverschillen tussen verschillende SES-groepen: Vooral de lagere SES-groepen zijn extra kwetsbaar om gezondheidsproblemen te krijgen, dus extra inzet op integrale ondersteuning vanuit het sociaal domein en de leef- en woonomgeving van de meest kwetsbaren blijft noodzakelijk. Het potentieel van deze groepen voor bijvoorbeeld vrijwilligerswerk wordt niet optimaal gebruikt.
- Zorgvraag en aanbod: In de Achterhoek is er op dit moment sprake van een passend zorgvraag en zorgaanbod, echter door bovenstaande ontwikkelingen kan dit resulteren in een dis-balans. Hier zijn dus interventies tussen sociaal domein en de zorgaanbieders nodig om de toegankelijkheid van de zorg te borgen.
- Informele zorg en vrijwilligers: De groeiende groep jongere ouderen (65-75 jaar) zijn de mogelijke mantelzorgers van morgen. De mate waarin er mantelzorg kan worden geleverd is van invloed op de behoefte aan professionele (thuis)zorg. Inzet van mantelzorg betekent ook minder kans om deel te nemen aan de samenleving (sociale basis) en deze te verstevigen. Dit is vaker van toepassing op de groep met een lage SES dan op mensen met een relatief hoge SES.

Afgezet tegen de conclusies van het Regiobeeld uit 2020 zijn dit de belangrijkste bevindingen:

- De groei van chronische aandoeningen: Net als in 2020, blijkt uit het Regiobeeld van 2023 blijkt dat mede als gevolg van de dubbele vergrijzing, het aantal chronische aandoeningen toeneemt.
- Acute ouderenzorg: Uit het nog op te leveren ROAZ-beeld zal blijken in hoeverre deze conclusie ook actueel is in 2023.
- Afname aantal zorgmedewerkers: cijfers over arbeidsmarkt worden nog toegevoegd aan het Regiobeeld.
- Afname informele zorg: Het regiobeeld 2023 constateert een groeiende groep jongere ouderen (65-75 jaar). Zij zijn de mogelijke mantelzorgers van morgen. Mantelzorgers staan nu al onder druk. Het is zaak deze goed te blijven ondersteunen, zodat ze niet ook de cliënt van morgen zijn.
- Inrichting toekomstbestendig zorglandschap: Op basis van het Regiobeeld 2023 is er in de Achterhoek op dit moment sprake van een passende zorgvraag en een passend zorgaanbod. Door de dubbele vergrijzing, mentale ongezondheid, overgewicht en gezondheidsverschillen (de belangrijkste ontwikkelingen zichtbaar vanuit het Regiobeeld 2023) blijft inspanning nodig om tot een toekomstbestendig zorglandschap te komen.

Achterhoek in Beweging en Regionaal Sport- en Beweegakkoord

Stichting Achterhoek in Beweging is een regionaal samenwerkingsverband van de Achterhoekse gemeenten en strategische partners. Samen met betrokken partners wordt gewerkt aan de doelstelling dat elke Achterhoeker in 2030 wordt uitgedaagd om te sporten en te bewegen. 'Inclusief' (sport en bewegen als middel) en 'Excelleren' (sport als doel) zijn hierbij de pijlers.

In het kader van het Hoofdlijnen Sportakkoord II is regionaal samengewerkt en is het regionale sport- en beweegakkoord in samenwerking met Achterhoek in Beweging en maatschappelijke regionale en lokale partners herijkt. Het Regionaal Beweeg- en Sportakkoord 2.0 is een kaderstellend ambitieplan. Het akkoord geeft richting en schept perspectief. Het beschrijft wat de partners met elkaar willen bereiken en wat de ambities zijn voor een gezonde en vitale Achterhoek. Er is ruimte voor gemeenten en lokale organisaties om hun eigen weg te vinden in hoe dit doel te bereiken. Passend bij de inwoners, organisatie, leden of vrijwilligers. De speerpunten van het Regionaal Sport- en Beweegakkoord zijn als volgt, waarbij het speerpunt ruimte voor sport en bewegen er integraal onderdeel van uitmaakt:

1. Inclusie en diversiteit
2. Vaardig in bewegen
3. Vitaal en veilig sportklimaat
4. Maatschappelijke waarde van topsport
5. Sport en preventie

GGD Noord- en Oost-Gelderland (NOG)

De GGD NOG is voor een groot deel verantwoordelijk voor de uitvoering van de taken die in de Wet publieke gezondheid beschreven staan. Deze zijn: epidemiologie, medische milieukunde, technische hygiënezorg, psychosociale zorg bij rampen, jeugdgezondheidszorg (4 tot 18 jaar) en infectieziektebestrijding. Ook adviseert de GGD bij het opstellen en uitvoeren van het gezondheidsbeleid van gemeenten in de regio Noord- en Oost-Gelderland en voert het (aanvullende) taken en programma's op het gebied van gezondheidsbescherming en gezondheidsbevordering in opdracht van gemeenten uit.

In de Bestuursagenda 2019 – 2023 NOG Gezonder staan vier prioriteiten:

1. NOG gezondere jeugd
2. NOG gezondere leefomgeving
3. NOG gezonder oud worden
4. NOG gezondere leefstijl

Voor alle vier prioriteiten geldt:

- De GGD sluit aan bij de landelijke ontwikkelingen en bij het gezondheidsbeleid en de preventieagenda's van de gemeenten.
- Gemeenten dragen bij aan het NOG gezonder laten worden van hun inwoners en aan het verkleinen van gezondheidsverschillen. Door meer te investeren in preventie en gezondheidsbevordering kan gezondheidswinst worden behaald.
- De GGD besteedt specifieke aandacht aan het bereiken van kwetsbare groepen (mensen met een lage sociaaleconomische status, in armoede, laaggeletterdheid, nieuwkomers en psychisch kwetsbare mensen).
- De GGD zoekt naar innovatieve strategieën om het bereik en de effecten van gezondheidsprogramma's te vergroten.

Bij de ontwikkeling van de GALA plannen van aanpak heeft de GGD aan de hand van een tool geadviseerd over de gewenste benadering (o.a. health in all policies, positieve gezondheid, gezondheid in de sociale en fysieke omgeving), de planmatige aanpak (onderbouwing doelstellingen, keuze doelgroepen met bijhorende activiteiten), kwaliteit (keuze interventies, uitvoerbaarheid) en samenwerking en borging (voortbouwen op bestaand beleid, betrokkenheid partners en inwoners).

Netwerk Ouderen en Veerkracht Achterhoek

Het Netwerk Ouderen en Veerkracht Achterhoek is een samenwerking tussen ouderen, zorgorganisaties en gemeenten voor goede voorzieningen en ondersteuning bij het ouder

worden in de Achterhoek, lokaal en regionaal. In het programma wordt gewerkt vanuit vijf pijlers:

1. Eerder denken over later
2. Vitaal ouder worden
3. Passend Wonen
4. Oud maar niet out
5. Passende zorg op het juiste moment

Cultuur- en Erfgoedpact Achterhoek (CEPA)

Het CEPA is een samenwerking tussen de Achterhoekse gemeenten, culturele coalitiepartners en Cultuur Oost om de culturele infrastructuur in de regio Achterhoek te verbinden, verdiepen en versterken voor de toekomst. Cultuur Oost adviseert daarnaast de gemeenten bij het opstellen en uitvoeren van hun regionale en lokale cultuurbeleid.